

ELVIS JUKIĆ

ejukic@student.unipu.hr
Odsjek za povijest
Filozofski fakultet u Puli
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Hrvatska

SMRT DR. FRANJE TUĐMANA

Crtice
Reminiscence

Primljeno/Received: 31. 5. 2023.
Prihvaćeno/Accepted: 1. 9. 2023.

Dr. Franjo Tuđman, prvi predsjednik suverene i samostalne Republike Hrvatske, ali i glavni vrhovni zapovjednik Hrvatske vojske, već je početkom 80-ih godina prošloga stoljeća zagovarao hrvatsku samostalnost, godine 1989. osnovao je Hrvatsku demokratsku zajednicu te njezinim predsjednikom ostaje sve do svoje smrti 1999. godine. Smatra se jednom od najpoznatijih osoba novije hrvatske povijesti, stoga ne čudi da je, osim njegovog životnog puta, njegova smrt također bila novinski i medijski popraćena.

U studenom 1996. tjednik *Nacional* (nakon njega i *Novi list*, *Feral Tribune*...) prvi objavljuje informaciju o zdravstvenome stanju dr. Franje Tuđmana. Naime, zbog velike količine stresa običavao je svakih šest mjeseci ići na rutinski sistematski pregled. Na preglede su ga pratili supruga Ankica i privatni liječnik, dr. Miomir Žužul. Ponekad je odlazio i pod izlikom „kraćega odmora i detaljnoga liječničkog pregleda“. Nakon probavnih smetnja koje je osjetio tek nakon nekoliko mjeseci odlazi u bolnicu Walter Reed u Washingtonu gdje saznaje da boluje od raka želuca.

Već tada počinje preskakati uobičajene rituale „igranja tenisa na terenima Policijske škole u Zagrebu“.¹ Njegova pojavljivanja u javnosti već su tijekom studenog dala javnosti naslutiti da njegovo zdravstveno stanje nije dobro, s obzirom na to da je bio vidno mršaviji, iscrpljen, izmučen i prigušenog glasa. Nijedan medij dotad, osim već spomenutog *Nacionala*, nije objavio činjenično stanje i upoznao javnost s detaljima koji su malobrojni znali. Naime, njegov pravi zdravstveni problem nije tada znao ni veliki broj njegovih bliskih suradnika. Međutim, predsjednikov bliski suradnik Ivić Pašalić s tom je činjenicom bio upoznat i, unatoč tome što je CNN objavio vijest o „pravom razlogu Tuđmanova boravka u washingtonskoj bolnici“² te je ista potvrđena u *New York Timesu* u kojem je napisano da se „razmatra eventualna posttuđmanovska era, napominjući kako će se predsjednik Hrvatske vjerojatno morati povući iz politike“³, Tuđmanov savjetnik Pašalić na sve je načine pokušavao zaustaviti objavu te informacije hrvatskoj javnosti. Predsjedniku i njegovim savjetnicima nije odgovaralo da hrvatska javnost sazna pravu dijagnozu, odnosno da boluje od karcinoma kardije u već podmakloj fazi. Kardija je prostor između želuca i debelog crijeva na kojem mu se pojavio maligni i metastazirani tumor.

Koliko je hrvatska javnost žudjela za pravodobnim i točnim informacijama vidljivo je u članku *Glasa Istre*. Objavljenom samo desetak dana prije smrti predsjednika pod naslovom: „Da je predsjednik gore, rekli bismo vam“ koji počinje riječima „sve vam piše u priopćenju...“.⁴ Informacije o stanju predsjednika dolazile su na kapaljku.

Predsjednik je tada, naravno, već bio hospitaliziran u KB Dubrava te su ga posjećivali različiti državni službenici, a među njima je prvi bio Vlatko Pavletić, tadašnji predsjednik Hrvatskoga državnog sabora, koji je u to vrijeme obnašao „zamjensku dužnost privremeno spriječenog predsjednika Republike Hrvatske“.⁵ Mediji su svakodnevno iznosili vijesti o njegovu stanju i što planira državni vrh učiniti ukoliko se stvari pogoršaju ili umre, ali informacije su bile površne sve do opsežnog intervjua u *Večernjem listu*

1 „Tajna Tuđmanove bolesti“, *Nacional*, studeni, 1996.

2 „Tajna Tuđmanove bolesti“, *Nacional*, studeni, 1996.

3 „Tajna Tuđmanove bolesti“, *Nacional*, studeni, 1996.

4 „Da je predsjednik gore, rekli bismo Vam“, *Glas Istre*, prosinac, 1999.

5 „Pavletić posjetio predsjednika Tuđmana u bolnici“, *Vjesnik*, prosinac, 1999.

u kojem je akademik Pavletić pokušao odgovoriti na pitanja koja su mučila hrvatsku javnost.⁶

U razdoblju kada su vijesti već objavljene i kada je javnost već shvatila da predsjednik ima težih zdravstvenih problema, najviše je pisao *Vjesnik* koji je tad bio vodeći hrvatski politički dnevnik, kao i *Večernji list*, iako se tadašnji glavni urednik Branko Tuđen u članku objavljenom nakon smrti predsjednika, u osvrtu pod naslovom „Zbogom, poštovani predsjedniče“⁷ ogradio od površnih i nepotpunih informacija riječima „premda o njegovoj bolesti, tijekom više od tri godine, nisam nikada službeno obaviješten, pozorno sam kao i mnogi pratio promjene na njemu“.⁸

Tijekom predsjednikova četrdesetodnevnog boravka u bolnici potporu mu je pružala supruga Ankica koja mu je, kako se njegovo zdravstveno stanje pogoršavalo, čitala knjigu da dopre do njegove svijesti.⁹ Uz njega je cijelo vrijeme bio i njegov pobočnik general-bojnik Krešimir Kašpar te bliski suradnik i šef predsjednikova kabineta Gordan Radin.

Nakon predsjednikove operacije 1. studenog 1999. došlo je do komplikacija i unutarnjeg krvarenja uslijed čega je dr. Franjo Tuđman preminuo u petak 10. prosinca u dvadeset i tri sata i petnaest minuta. U izvanrednim vijestima hrvatskoj javnosti obratio se akademik Vlatko Pavletić, predsjednik Hrvatskoga državnog Sabora „riječima sročnim tijekom sjednice sazvane netom nakon ponoći“.¹⁰

U subotu 11. prosinca u ranojutarnjim satima dvjestotinjak policajaca postrojili su se u dvored, kao i mnogobrojni građani koji su došli odati poštovanje predsjedniku, a u jedanaest sati i petnaest minuta šestorica pripadnika Prvog hrvatskog gardijskog zbora iznijela su iz bolnice lijes s tijelom predsjednika Tuđmana. Lijes je odvezen u Svečanu dvoranu Predsjedničkih dvora koji su za javnost bili otvoreni četrdeset i tri sata, kako bi se desetak tisuća građana oprostila od Franje Tuđmana. Osmorica generala HV iznijela su lijes na vojnoj lafeti te ga kroz počasni dvored, koji su u njegovu slavu oblikovali pripadnici različitih gardijskih brigada, nosili prema Mirogoju gdje je bio sprovod na kojemu je bilo „više od sto šezdeset

6 „Pavletić bi mogao odgovoriti izbore“, *Večernji list*, prosinac, 1999.

7 „Zbogom, poštovani predsjedniče!“, *Večernji list*, prosinac, 1999.

8 „Zbogom, poštovani predsjedniče!“, *Večernji list*, prosinac, 1999.

9 „Supruga Ankica dr. Tuđmanu čita knjigu da dopre do njegove svijesti“, *Večernji list*, prosinac, 1999.

10 „Sablasna tišina na ulicama i građani sa suzama u očima“, *Večernji list*, prosinac, 1999.

tisuća građana, sedamdeset izaslanstava stranih zemalja, najbliži suradnici i prijatelji, članovi hrvatske Vlade i Sabora, drugi državni dužnosnici te novinari više od četrdeset stranih medija i dvadesetak svjetskih TV postaja.“¹¹

Devedesetih godina Hrvatska se, kao mlada i tek priznata država, očajnički borila za postanak i opstanak te je, što se medijskih sloboda tiče, bila svrstana uz Kambodžu, Čad, Kongo, Etiopiju, Gvineju, Keniju, Obalu Bjelokosti, Ruandu i SR Jugoslaviju. Franjo Tuđman je kao jedan od simbola domoljubne politike tijekom života izazvao prijepore i kritike zbog autoritativnog političkog nastupa, što je neminovno obilježilo i njegovu smrt, odnosno prenošenje točnih i pravodobnih informacija javnosti.

11 „Hrvatska se danas oprašta od predsjednika Tuđmana“, *Večernji list*, prosinac, 1999.